

STRESZCZENIE

POCZUCIE WŁASNEJ SKUTECZNOŚCI A FUNKCJONOWANIE KOMUNIKACYJNE OSÓB Z AFAZJĄ. ROLA PERSONALNEGO PASZPORTU KOMUNIKACYJNEGO W PROCESIE TERAPII NEUROLOGOPEDYCZNEJ

Niniejsza rozprawa naukowa jest wynikiem poszukiwań w zakresie możliwości tworzenia modelu holistycznej, wieloaspektowej i jak najbardziej skutecznej terapii neurologopedycznej pacjentów z afazją, uwzględniającej realne potrzeby dorosłych osób z zaburzeniami komunikacji językowej o etiologii mózkowej. Autorka stawia sobie za cel ukazanie istotności zagadnienia poczucia własnej skuteczności w kontekście postępowania terapeutycznego wobec chorych z zaburzeniami afatycznymi oraz przedstawienie potencjalnych korzyści z zastosowania autorskiego narzędzia do terapii – Personalnego Paszportu Komunikacyjnego (PPK). Podstawę naukową pracy stanowią inspiracje odnalezione na gruncie językoznawstwa, logopedii, psychologii, afazjologii.

Poczucie własnej skuteczności jest przekonaniem człowieka, że potrafi wykonać czynność niezbędną do osiągnięcia celu wyznaczonego w danej sytuacji życiowej. Pojęcie własnej skuteczności zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Alberta Bandurę i opisane przez niego w 1977 roku. Dotychczas przeprowadzono badania, których wyniki sugerują, że osoby z afazją często wycofują się z kontaktów międzyludzkich i życia społecznego. Skutki udaru często prowadzą do depresji, która tylko pogłębia trudną sytuację życiową pacjentów. Brakowało jednak badań nad poczuciem własnej skuteczności osób zmagających się z zaburzeniami afatycznymi, zwłaszcza w kontekście funkcjonowania komunikacyjnego. Z punktu widzenia logopedii jest to bardzo interesująca kwestia, która może wpłynąć na opracowanie skuteczniejszych procedur terapeutycznych w przyszłości.

Zaprezentowane badania nawiązują głównie do pragmatycznego poziomu użycia języka przez osoby z afazją. Zagadnienie poczucia własnej skuteczności pacjentów zostało opisane w kontekście możliwości językowych pacjentów oraz ich gotowości do interakcji językowej na tle uwarunkowań sytuacyjnych, społecznych oraz pragmatycznych.

W niniejszej dysertacji dużo uwagi poświęcono także wspomnianemu już wcześniej Personalnemu Paszportowi Komunikacyjnemu – narzędziu do terapii osób dorosłych z afazją, który wpisuje się w założenia podejścia pragmatycznego w procesie rehabilitacji chorych

neurologicznie. Koncepcja ta skupia się przede wszystkim na aktywizacji społecznej chorego oraz zwiększaniu efektywności działań komunikacyjnych. PPK ma na co dzień umożliwiać pacjentom z głębokimi zaburzeniami nadawania mowy jak najbardziej swobodne porozumiewanie się z drugim człowiekiem.

Inspiracją do podjęcia takiej tematyki była przede wszystkim praca terapeutyczna autorki z podopiecznymi Fundacji Wsparcia Osób z Zaburzeniami Komunikacji „Między Słowami” w Gdyni, która zaowocowała sformułowaniem teoretycznych podstaw Personalnego Paszportu Komunikacyjnego. W trakcie realizowanych działań narodziły się pytania o realną przydatność narzędzia w życiu osób zmagających się z afazją oraz o to, czy jego zastosowanie może mieć pozytywny wpływ na poczucie własnej skuteczności użytkowników w sytuacjach komunikacyjnych.

Słowa kluczowe: logopedia, afazja, afazjologia, poczucie własnej skuteczności, terapia afazji, Personalny Paszport Komunikacyjny